cf şi p. 51 şi 61, n. 31, unde se citează *vaide de omul* (p 12, 13 de 2 ori, p 14, 15 de 2 ori), *vaide de preotulu* (p. 13; Hasdeu, o c, p 51), *vaide de căsătorıul* (p. 14, Hasdeu, o c, p 51), *vaide de cela ce* (p. 14, Hasdeu, o c, p 15), *vaide omul cela* (p. 14, Hasdeu, o. c, p 51—52), în vreme ce în redacţia mai nouă a textului publicat de Hasdeu se găseşte pretutindeni numai un *de*

Dl E Petrovıcı îmı comunică că în Banat se aude şi acum forma *vaıde dă mıne* ! [1])

N DRĂGANU

II

aì

S Pop, anchetând pentru Atlasul Lınguìstıc comuna Pătrova dın Maramureş, a însemnat adverbul *aí*, cu înţelesul de ,,aıcı'' în următoarele două propozıţıı *sâmt aí cîţva* ,,sânt aici câţiva'', *pliacă drept pe-aí* ,,pleacă drept pe-aicı'' Acest *aí*, care se întrebuinţează alăturı de *ačičuca* şı *aıčuca* — acestea două notate şi de T. Papahagi în *Graıul şı Folklorul Maramureşuluı* (Glosar) — ar putea fi, în aceste regıuni [2]), o formă scurtată dın *aıcı*. Mai probabıl însă avem a face cu păstrarea lui *hīc* latınesc. Avem dar în româneşte ·

ad+hīc>*aí*
ad+hıcce>*aıce* (*aıcı*)
eccu—hīc>*acı*
eccu—hīcce>*acıce*

şi *aí* se rapoartă la *aıce* ca *àcí* la *acice*, ca arom *auá* la dacorom *auace* (*aoace*) sau dacorom. *încoá* la *încoace*.

[1]) Pentru repetarea lui *de* dın *şì începù dracul a se gŭrà să mă par* (=,,opresc'') *de de tărıa înfrıcatului scaunŭ* (*Cod Sturdz*, p 122 şı 123) cf cele ce am scrıs în *Dacoromanıa*, III, 698—700

[2]) Astfel de truncherı, avem în materıalul cules de S. Pop dın Pătrova *o fuó* (=a fost), *nu putęm trę*(= trece), *o lıę* (= o leacă) *dıe pĕče*, *nu trá* (=trabă=trebue) *să dzîc*

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

Ciocârlan, ciocârlie

Nu e probabil ca *ciocârlan* şi *ciocârlie* să fie, cum crede Şăineanu în *Dicţionarul* său *universal* (cf şi O Densusianu, *Hist d l langue roum* I 38), un derivat cu sufixul *-ârlă* de la *cioc*, căci ciocul „drept şi groscior" nu-i de loc caracteristic pentru această pasăre Ceea ce i-ar putea da numele este moţul din vârful capului Astfel, în afară de circumscrieri ca *ciocârlie moţată*, fr *alouette huppée*, germ *Haubenlerche*, avem ital *cappellaccia* (de la *cappello* „pălărie"), span *coguhada* (din lat **cucullеata REW.* 2357), fr *cochevis* (tot în legătură cu lat *cuculla* „căiţă", cf Gamillscheg, FEW s v) etc (cf R Riegler, *Das Tier im Spiegel der Sprache*, 163) În bulgăreşte ciocârlia se numeşte *čučuliga* sau *čučulaška*, de la *čučul* „moţ" Variante ale acestor forme bulgăreşti se întâlnesc şi la Aromâni şi Megleniţi *čučulean* şi *ču(r)čuleai* De aceea G Giuglea (DR III 1090) s'a gândit la un derivat în *-ârlă* de la *cioacă* „vârf" [1]).

Cred, cu Tiktin (*Dicţ rom germ*), că avem a face cu un cuvânt de origine onomatopeică [2]) Încă Cihac (II 54) comparase cuvântul românesc cu sârb *čevrljuga* (*ševrljuga*) „alouette", *čvrljak* „sturnus" (şi alte forme slave ceva mai depărtate), la care s'ar mai putea adăoga adjectivul *čevrljan* „garrulus" (în legătură cu *čevrljati* „inepte loqui"), iar din ruteneşte *čukurdelь* (*čukurdilь* „alauda arborea" şi „cristata"), care numai întâmplător amintesc cuvântul românesc *ciucur(e)* şi sânt, după toată probabilitatea, onomatopee, după cum e şi sinonimul românesc *chiuchiuroiu*, întrebuinţat pe Someş (care, la rândul său, aminteşte pe ung *putyor*, *pityer*, *pityér* „ciocârlie", cf N Drăganu, în *Dicţ Acad* s v)

[1]) Românescul *cioacă* numai întâmplător se aseamănă cu ital *ciocca* „trochet, touffe, mèche, brin", care pare a derivă dintr'o formă **clocca* (cf REW nr 1995), venind dintr'o regiune care redă pe *cl* prin č

[2]) Tiktin mai citează formele *skovlärken* şi *skoglarken* din limbile daneză şi svedeză, care însă sânt nişte cuvinte compuse, înrudite cu germ *Lerche*

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

Cântecul ciocârliei e foarte melodios şi bogat în cadenţe, încât una din cele mai înflorite melodii populare, cântată de obiceiu la nasu, se numeşte *ciocârlia* Este deci foarte probabil că tulpina *ciocârl-*, ca şi variantele slave şi ungureşti citate mai sus, să imite vocea pasării

Mai e însă posibilă şi o altă explicare, asupra căreia nu insist, care însă mi se pare că nu trebue exclusă. *Ciocârlia* şi *ciocârlanul* au un zbor cu totul deosebit de al altor păsări şi fac impresia că se învârtesc în aer De aceea se zice · *se învârteşte ca ciocârlia* şi *e ciocârlan* (*de beat*), *e beat cùm e ciocârlanul* sau *a prins ciocârlanul de coadă* = s'a îmbătat [1]) Cf şi *Duce-v'aţi învârtindu-vă ca ciocârlia* ! (Creangă, *Amint* 115) *Ciocârlia se dă peste cap* (Teodorescu, *Poezii pop* 380)

După cum a arătat L. Spitzer în „Archivum romanicum" 1928—XII 160, grupul consonantic *rl* se găseşte în multe limbi ca simbol pentru o mişcare rotativă, astfel în rom. (*s*)*fârlă*, engl *whirl*, ital *c*(*h*)*iurlo* „beat' , la care s'ar putea adăoga germ *Quirl* şi — precum mă face atent G D Serra — familia bogată de cuvinte romanice grupată de Meyer-Lubke subt *pirl* şi *birl* (Schallwort) „wirbeln" (REW. 6522 b).

Acest element onomatopeic s'a putut adăogà la o tulpină *cioc*(*o*), *ciuc*(*c*)*o*, *ciucio* foarte răspândită în dialectele italiene, având înţelesul de „prost, ameţit, beat"[2]) S'ar puteà ca acest *cioc-*, să fie, ca *tont* (care apare şi în spaniolește) unul din multele expresii glumeţe şi batjocuritoare, de origine onomatopeică, pe care le găsim în toate limbile

[1]) Nu cred că e justă explicarea dată de Marian, *Ornit* I 353 acestor locuţiuni „ciocârlanul, când e frig, stă ghemuit, nu se urneşte mai de fel din locul său, aşa că oricine poate să-l prindă"

[2]) Cf citatele la Fr Schurr în „Worter u Sachen" 1929—XII 249—251, care crede, cu Riegler (*op cit* şi „Worter und Sachen" 1921—VII 131) că avem a face cu o întrebuinţare figurată a numelui bufniţei (dat după strigătul ei), de-oare-ce bufniţa ziua stă nemişcată încât poate face impresia că e „beată" sau „proastă" Altă explicaţie în REW nr 1995

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

pentru „beat". În cazul acesta *cioc+rl* ar fi o repetire a ideilor de „beat" şi „învârtire". Adevărat că în *ciocloiu*, varianta maramureşană a lui *ciocârlan*, acest *rl* nu apare complet

Cât despre sufix, *-an*, care e la noi, ca în limbile slave, calificativ, se potriveşte foarte bine ca să derive numiri de animale În cazul lui *ciocârlan* nici nu se poate spune, propriu zis, că sufixul împrumută radicalului un sens nou, ci el are mai mult funcţiunea unui instrument gramatical (formans), care permite tulpinei onomatopeice să se înşire, ca substantiv, mai uşor într'una din categoriile existente de cuvinte similare. Tot aşa, de la tulpini onomatopeice, sânt derivate, cu sufixul *-an*, şi alte numiri de animale, precum *corcodan*, *croncan*, *guzgan*, *cloţan*, *chiţcan* (cf şi *ţopârlan*), ca de altfel şi la Slavi, de la care am împrumutat sufixul (cf sârb *červljan* „garrulus" — *červljati* „inepte loqui" etc).

Cum însă *-an* e şi sufix moţional, formând nume de animale de sex masculin (cf *gâscan*, *curcan*, etc), între *ciocârlan* şi *ciocârlie* s'a putut stabili un raport de mascul şi femelă, încât în unele regiuni *ciocârlia* e considerată ca femela *ciocârlanului* şi invers În alte regiuni însă cele două cuvinte însemnează două specii diferite, masculul de la *ciocârlîe* „alauda arvensis" fiind *ciocârloiu*, iar femela de la *ciocârlan* „alauda cristata" fiind *ciocârlăniţă* (cf. Jahresbericht-ul lui Weigand XII 152). Ar fi şi cu totul neobicinuit sufixul *-ie* ca sufix moţional în româneşte. Cred că la origine s'a zis *pasăre ciocârlie*, poate cu sensul de „pasăre învârtitoare", şi numai mai târziu, prin substantivare, *ciocârlie*, care e deci un derivat cu sufixul adjectival *-iu*, *-ie* (*-iv*, *-ivă*), de la tulpina onomatopeică *ciocârl-*

Dacă în sârbeşte găsim onomasticul *Čokrljan*, purtătorul acestui nume, de loc din Timişoara, e de origine română, precum foarte bine observă *Rječnik*-ul limbei serbo-croate *Ciocârlan* este şi la noi un nume cunoscut, la origine desigur poreclă.

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

Rămâne să mai vorbim despre cuvântul *ciocârlie*, care are câteva înţelesuri ce nu pot fi născute prin întrebuinţare figurată din numirea pasării

În graiul plutaşilor, *ciocârlia* este o „nuia cu gânj la un capăt, pe care plutaşii o anină în cuiele de la cârmă, spre a opri pluta" („Şezătoarea II 23b/5), iar prin Ţara-Oltului, *ciocârlia* e cuiul gros de lemn, ce se bagă printre cracii plugului, ca să prindă potângul care leagă plugul de dricul dinainte („Ţara Oltului III n-rele 17—18). În aceste sensuri se pare că avem de fapt a face cu derivate din *cioacă* „cârlig", cu sufixul instrumental (cf DR III 832) *-ârlă*

În sfârşit *ciocârlie* mai însemnează, după Şăineanu, *Dicţ univ*, „viţă de vie tăiată şi pusă în pământ spre a prinde rădăcini". În această accepţiune e cu totul alt cuvânt şi nu poate fi despărţit de sârb *čokrlja* „viţă '.

Ciorchină, ciorcioli.

Între cele trei variante, masculinele *chiorchin* şi *ciorchine* şi femininul *ciorchină*, cea din urmă este cea originară, căci sufixul *-ină* e colectiv, cu aceeaşi funcţiune ca *-iş*, *-işte* sau *-ărie*, arătând un număr mare de lucruri de acelaşi fel aflătoare la un loc Astfel de derivate latine sânt *caepina* „câmp de ceapă", *napina* „câmp de napi", *piscina* „lac cu peşti, heleşteu", *officina*, *porrina*, *rupina*, *salinae*, *pecorina* „vite cornute", din care derivă *păcuină* al nostru Limbile romanice mai presupun derivatele **calcina* „groapă de var" (REW nr 1501), **stabulina*, de unde al nostru *stăuină* „locuri cu iarbă plăcută oilor" (cf C Lacea, DR II 624—625); o astfel de formaţie poate să fie şi *alvina* (>*albină*) cu vechiul înţeles de „stup". În limbile surori avem sard (log) *codina* „loc arid plin de pietre" (cos, cotem), span. *neblina* „negură (deasă)" ş a Formaţii româneşti sânt: *stupină* şi *viezuină* (desvoltat ca *păcuină*, cf. *Zur Rekon-*

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

struktıon des Urrumänıschen, 42), *hoıtină* „carne multă" [1]), *șestină* „loc neted" (Pașca, *Glosar*) dıntr'un *șest*=șes, apoı în composiție cu alte sufixe · *bobıștină* „bobiște", *cânepıștină* „cănepiște", *gunoıștină* „gunoiște", *ıarbotină* și *ıerbotăcină* „ierbărie" La Aromâni avem *rıpıdına* [1]) și *arâpâdzină*, *arăpadzină* „prăpastie" (cf. în Banat · *repedzînă* la Hodoș, *Poezıı pop* 170 și etımologıa propusă de G. Gıuglea, DR IV 381), *cupăcină* „pădure de stejarı mıcı", *fucurină* „locul unde arde focul", *pluină* „timp ploios", *uină* „oi multe"

Înțelesul lui *cıorchină* este prin excelență colectiv, strugurele [2]) constând dıntr'un număr mare de boabe. Tot astfel, germ *Traube* (înrudit cu fr *trop*, *troupe*, *troupeau* cf REW nr 8938) avea la început, precum îmi atrage atenția C Lacea, sensul colectiv de „mulțime" (cf Kluge EWD s v) În radıcalul cuvântului va trebui să căutăm decı un cuvânt care ar putea însemna „boabă".

[1]) Dacă dentalele precedente nu apar totdeauna alterate, cauza este că, peste lat *-ınus*, și *-ına* s'a suprapus sufixul slav, care avea de multe orı aceleași funcțiunı Astfel, cu înțeles colectıv—local, avem paleosl drugŭ—*družına* „tovărășie", gradŭ—*gradına* (> *grădină*), bulg raven—*ravnınă* (rus *ravnına*) „câmpie, șes", *planınă*=germ „Gebirge", ruda—*rudınă* „loc cu mınerale", (compus cu *-ıšte*, ca la noı) bulg *bıvoštınŭ* „cıurdă de bıvolı", sârb žıv—*živına* „vietate" (> *ȷıvină*), rus *eževına* „cuıb de arıcı", *molodȷatına* „tineret" Un sufix *-ină*, care nu altera dentalele precedente putea fı detașat mai ales dın cazurı ca paleosl *blatına* „baltă"> *baltină*

[2]) Originea lui *strugur(e)* e necunoscută Pe lângă etımologıile dın latinește (**uvula*), dın slavonește (*strugatı* „a struji,,), dın greceste (τρυγη „fructe, cules"),s dın germană **þrūbılō* propuse până acum, cea mai plauzıbilă e cea care pornește de la lat *uva*, sau, mai bine zıs, de la dımınutıvul **uvula*, care ar explicà prefacerea lui *v* în *g* înainte de *u*, ca în *fag(ur)*, *negură*, *rug(u)* și în opoziție cu amuțirea lui înainte de *a* (arom *auă*) În partea dıntâıu a cuvântului am putea aveà a face cu *stur* (<*stylus*) „țurțur de ghiață s de funingine", *stură* „promoroacă, chicıură" Tertium comparatıonıs ar fı „mănunchiu care atârnă" Un compus din ambele cuvinte contaminate în felul lui *cocobarză* (<*cocor*+*barză*) ar fı putut da **sturugură*, cu sıncoparea obıcınuită a lui *u* protonic, **strugură*, ıar cu un singular nou dın mult mai des întrebuințatul plural *strugurı* (de felul lui *un foarfec(e)* din fem *foarfecı*) *un strugur(e)*.

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

Acest radical cred că e lat *circulus*, sau, mai exact, *circlus* (formă atestată, cf. Dicţ lui Georges), păstrat în dialectul aromân ca *ţecl'u* „cerc", pe când noi avem sau *cerc*, sau diminutivul *cercel*, acesta cu înţelesul special de „boucle d'oreille" Cum însă în latineşte *-ellus* s'a substituit lui *-ulus* (cf *catulus*— *catellus*) fără modificare de sens, e foarte posibil ca şi *circlus* să fi avut înţelesul de „cerculeţ purtat de femei în urechi" şi apoi „cercel" (de orice formă)

Cu cercei au putut fi asemănate boabele care atârnă de cotor, formând un ciucure, sau strugurii ce atârnă de viţa de vie, încât un **circlīna* ar corespunde şi din punct de vedere semantic şi morfologic lui *ciorchină* românesc. Din punct de vedere formal, am aşteptà **cerchină*, dar schimbul între vocalele palatale şi cele labiale după consonantele *š* (*ž*) şi *č* (*ǯ*), rostite cu ţuguierea buzelor, este un fenomen destul de cunoscut nu numai în limba noastră, ci şi în alte limbi, dintre cele învecinate nouă, mai ales la Ruşi („în poziţie tare", d ex. *čëkanie*, *čëlnŭ*, *čelŭ*, *čepŭ*, *čërnyi*, *čërtŭ*, etc) şi la Unguri (cf csecs- · *csocs-*, csemelit *csomelyet*, csemete . *csomota*, csempe — *becsompul*, csempel(y)odik — *csompolyodik*, csend- *csond-*, cseng- *csong-*, csenger *csongor*, etc) În ruseşte *čerpakŭ* devine *čorpakŭ*, care apare la Unguri ca *cserpák* şi *csorpák*, iar la noi ca *ciorpac*. Alte câteva exemple româneşti : cesvârtă şi *ciosvârtă* slav čersati—*cioarsă*, cerceveà şi *ciorcioveà* şi *giurgiuveà*, cerdac şi *ciordac* (în Banat), cesvârtă-*ciosvârtă*, şipot—*şoptì*, îngemânărat şi *îngiumânărat* (în Vâlcea), invers ciob şi *cib*, cioc şi *cic*, ciobotă şi *cibotă*, ciun şi (de obiceiu) *cin*, ciopli şi *cepli* Acest schimb nu se găseşte, precum s'ar putea deduce din exemplele citate, numai în împrumuturi mai mult sau mai puţin recente şi de mică extensiune, ci şi în cuvinte vechi Astfel numai întâmplător ne e atestată, alături de obicinuitul *ciucure*, forma veche *cicur*, din lat *ciccum* (cf *Studii istroromâne* II, p. 226), destul de răspândită e forma *cureaşă* în loc de *cereaşă* (*cireaşă*). În colecţia de *Poezii populare* din Maramureş publicată pe Bud, e atestat chiar *ciurcel* în loc de *cercel* O formă

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

ciorcıol o găsim într'un dublet, interesant şi pentru desvoltarea semantică suferită de acest cuvânt în călătoria ce a făcut-o de la noi la Unguri şi înapoi, de la ei la noi

Ungurescul *csercselye* (cu variantele *csercseje*, *csorcselye*, *csorcse*), împrumutat de la noi, are, pe lângă sensul de „cercel (de aramă)", şi înţelesul figurat de „crescătură, atârnătură subt bărbia s grumazii caprelor, oilor s. porcilor" (cf Puşcariu, Etym Wb nr 343, Gombocz-Melich, MESz). Cuvântul unguresc — întrebuinţat numai prin Ardeal — a intrat la rândul său iarăşi în româneşte şi anume în două regiuni diferite: pe de o parte în vest (Munţii Apuseni) şi sudvest (Banat), pe de alta în nord-est (Bucovina, Moldova), suferind câteva desvoltări semantice remarcabile, şi dând naştere unor derivate interesante

Înţelesul de „cercel" nu s'a păstrat, ci numai cel de „atârnătură". Subt forma *ciorcıol* îl atestă Novacoviciu între „Cuvintele bănăţene", traducându-l prin „multe fructe aplecate în jos", sinonim cu „ţigrie". Avem dar o analogie isbitoare cu desvoltarea semantică de la **cırclına* la *ciorchină*. Din Ţara-Haţegului atestă, cu semnul de „ţurţur", Ar. Densusianu în Revista critică-literară III, un *ciorcioloş*, format, probabil, după cuvinte ca *boboloş*, *gogoloş* ş a. [1]). Acest cuvânt se aude şi în Munţii Apuseni, unde, după o comunicare a lui Şt Paşca din Crişcior, are sensul special de „ţurţur de noroiu, bucăţi de murdărie care atârnă pe animale (mai ales pe armul dinapoi)". Acest înţeles, apropiat de cel figurat din ungureşte, formează puntea de trecere la sensul de „a murdări (probabil: umplându-se cu bucăţi de noroiu)" pe care-l are în Bucovina verbul *a ciorcioli*, întrebuinţat în Straja şi explicat de A Tomiac prin „a mânji, a tăvăli". În literatură acest cuvânt nu a intrat. Numai T. Speranţia îl întrebuinţează într'o anecdotă populară, publicată mai întâiu în Contemporanul (vol. III, 261), unde e vorba de unul care varsă budâiul cu smântână

[1]) Pascu, *Sufixele*, 342 crede că *ciorcioloş* s'a desvoltat din **ciorcioroş* iar acesta ar fi un derivat din *ţurţur*

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

„Şi se umple . , de se duce *ciorcioltt*, De credeai că dintr'o oală cu smântână a fost ieşit"

Probabil că şi cuvântul *ciurciulată*, cu sensul de „frumoasă", atestat în *Glosarul* lui Viciu, din Şomfalău în Târnava-mică, a însemnat la început „gătită cu cercei" şi e un derivat din ung *csercselye*

Ciosvârtă

Se ştie de mult (cf Cihac II 387, Tiktin, DRG) că *ciosvârtă* (cu variantele formale *ciosvârte, ciozvârtă, cesvârtă, cesvărtă, cezvârtă, cesvârte, ciozvârte, cizvârtă, cesfârtie, ciosvătră, ciovâstră*, cf *Dicţ Acad*) derivă slav. *četvrŭtŭ*. Neexplicate au rămas formele cu *s* în silaba dintâiu, alături de cele ce se apropie de forma etimologică *cetvârtă* (cf. şi *ciovârtă, ciovârte, ciofârtă* şi — cu *r* propagat — *ciorvârtă*, cf *Dicţ Acad*)

Cred că avem a face cu o contaminare, întâmplată însă pe teren slav, a lui *četvrŭtŭ* cu *čęstŭ* „parte", din care a rezultat un **čestvrŭtŭ*, rom *ces(t)vârtă*>*ceosvârtă* Adevărat că la nici unul din popoarele slave învecinate nu avem o astfel de formă contaminată, aceasta însă nu împiedecă de a admite că ea a existat la Slavii înghiţiţi de poporul român

Într'adevăr, o contaminare a cuvântului care însemnează „pătrar" şi apoi „bucată mare dintr'o vită tăiată", cu vorba care însemnează „parte", nu este numai uşor de admis, ci ea s'a întâmplat şi în cuvântul românesc *cioparte* (cu verbul *ciopârţi*), pe care C. Lacea l-a explicat just în Dicţionarul Academiei ca *ciopată* „bucată mare", din ung *csapat*, şi *parte*

covârşi, fârfoiu (forfoiu, înforfoiat)

Legătura etimologică a verbului *covârşi* cu *vârf* (la origine *vârh*) a văzut-o bine Cihac II 448—449, care citează forme slave ca ceh *vršiti* „combler (la mesure)", pol *uźwirszót-*

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

„combler", destul de elocvente pentru desvoltarea semantică [1]) Ceea ce l-a împiedecat pe Tiktin (în *Dicţ rom -germ.* s. v) să admită apropierea etimologică atât de ademenitoare făcută de Cihac, e faptul că un *co-* nu există ca prefix viu în limba română, deci combinarea lui cu un cuvânt de origine slavă e ceva cu totul neobicinuit Dar în cazul acesta nu e vorba de un verb compus cu un preverb *co-*, ci de locuţiunea adverbială *cu vârf*, de la care s'a derivat verbul *cuvârşi*, cu morfonemul *f* (*h*) —*ş* despre care am vorbit în acest volum la pag 221, şi cu trecerea lui *u* proton în *o* ca în *cuperi* >*coperi*, *cuprinde*>*coprinde*, etc Numărul astorfel de verbe, care sintetizează oarecum o circumscriere necomodă, e destul de mare în româneşte, de ex. *afunda*= a da a (=la) f u n d (cf lat *adunare*<*ad unum*), *aminti*=a aduce a-m i n t e, *îndoi*=a împătura î n d o uă, *înjosi* = a apăsa în j o s, etc (cf DR IV 690), *deosebi*=a pune d e o s e b i, *dedulci*=a mâncà d e d u l c e, *perânda*=a trece p e r â n d, *suvintra*=a tunde s u (=subt) v i n t r e (=pântece) etc Cât despre raportul lui *cu vârf*=fr „comble" cu *covârşi*=fr „combler", ea reiese bunăoară lămurit din următorul exemplu din *Halimaua* lui Gorjan (II 81) Obicinueşte să scrie *cu vârf* sau *cu covârşiri* spre fală şi laudă Cf şi· Plopi cu umbră mare şi *cu vârfurile* nalte, peste munţi *covârşitoare* Konaki, *Poezii* 250

De obiceiu azi nu se zice numai *cu vârf*, ci se mai adaugă un *şi îndesat*, spre a arăta o măsură covârşitoare Imaginea e luată de la făină, care, turnată cu vârf, poate fi şi îndesată în măsură. Pe la Braşov se zice *cu fârfoiu* (de ex *toate le face cu fârfoiu*=în mod exagerat, *mincinună cu fârfoiu*=cu coarne, mare), care prin Banat se rosteşte (cu asimilare vocalică) *forfoiu* (cf *Dicţ Acad*), de unde şi de-

[1]) Iată şi câteva exemple, care arată legătura intimă de sens între *a covârşi* şi între *vârf* Au zis ei (=mării) Până aicea să vii şi să nu *covârşeşti* (=să nu treci peste aceste locuri) Biblia (1688) 379 Dar nici una (=cumbară) n'au nemerit casa Craiului, ce o *covârşea pe de-asupra* (=trecea peste ea) Let II 165 2 Rădulescu-Codin, în Glosarul la *Ingeru Românului*, îl glosează pe *a covârşi* prin „a pune vârf"

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

rivatul *înforfoiat* „exagerat" (*ibid*) De sigur că acest *fârfoiu* este un augmentativ în *-oiu* din *vârf*, cu asimilarea lui *v-f* în *f-f* Asemenea cazuri de asimilare a afonicei iniţiale faţă de fonica din silaba următoare, sau invers, se mai găsesc, deşi nu prea des, astfel în *daeda* în loc de *taeda* (>zadă) sau în *bobotează*<*afăbotează*

Apropierea lui *covârşi* de lat *conversus* (din *converto* „întorc" sau din *converro* „mătur la un loc"), făcută, cu rezerve, de Tiktin (*Dicţ rom-germ*) e tot atât de puţin convingătoare, ca şi derivarea dintr'un inexistent **kvršiti* slav, făcută de Skok (cf DR III 835).

Curcubeu.

Alături de multele explicări date până acum cuvântului *curcubeu* — cf în urmă V Bogrea în DR IV 805 şi G Giuglea RF II 49—54 — fie-mi permis să propun şi eu una, care face parte din categoria etimologiilor ce nu pot fi nici respinse a limine, dar nici documentate în de ajuns

Asupra lui *arcus bibit* „arcul care bea (din mare)", ca numire a curcubeului, nu e nevoie să insist. În astfel de numiri care fac apel direct la fantazie, se întâmplă adesea că metafora ce stă la bază expresiei figurate să fie desvoltată prin interpretări ulterioare şi prin înlocuirea elementelor de compoziţie Aceasta cu deosebire în locuţiuni care se pretează la evoluţii de natură glumeaţă Astfel vedem cum în *beat tun*, cuvântul metaforic „tun" a fost înlocuit prin „Krupp", vestitul fabricant de tunuri, rezultând un *beat crup*. Cred că şi expresia *om cu scaun la cap* (sau *la minte*) s'a născut prin interpretarea lui *om aşezat* (cum i se zice româneşte unui om liniştit şi chibzuit) ca „om care şade pe scaun" Din *a lua la trei parale* s'a născut expresia glumeaţă *a lua la trei păzeşte*, cu o înlocuire îndrăsneaţă a cuvântului din urmă, la care va fi jucat un rol iniţiala comună *p*. Deci n'ar fi imposibil, ca *arcus*, din expresia glumeaţă *arcus bibit*, să fi fost înlocuit prin *circus*.

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

Un **cırcus bıbıt* putea să se schimbe în **curcus bıbıt* în urma cunoscutului fenomen de asimilare vocalică ce a schimbat pe *alecer* în *alacer*, pe *anıtis* în *anatıs*, poate şi pe *paser* în *pasar* (cf. Sommer, *Lat. Laut u Formenlehre* § 75 şi DR III 395), pe *cıcuta* în *cucuta*, pe *Delmatıa* în *Dalmatıa*, pe *secundus* în *sucundus* (CIL III 8552 >serbocr *šukun* „bunic". P. Skok, ZRPL. XLVI 402) şi *Casopis pro moderní fil* 1929—XV 269), pe *gıgantem* în *gagantem*, pe *sılvatıcus* în *salvatıcus*, pe *secordem* în *socordem*, pe *bıtumen* în *butumen* etc (cf. numeroase alte exemple la Stolz-Schmalz, *Lat. Gramm.* [5], p 95—96), poate şi în *gurgitem* >**gurgutem*, despre care va fi vorba mai la vale (p 320)

S'ar putea obiecta că într'un cuvânt compus, ale cărui elemente de compoziţie sânt înţelese, e greu de presupus ca un „accident general", ca asimilarea vocalică, să întunece raportul etimologic originar Dar în linguistică nu e nimic de presupus a priori Observaţia atentă a graiului omenesc ne arată că multe fenomene se ivesc altfel decât ne-am aştepta Astfel metateza în *fârtat* sau *bârneţ* se iveşte, tulburând raportul etimologic cu *frate* şi *brâu*, fără ca să putem presupune de ce în zeci de alte cazuri analoage, ea nu s'a produs În Braşov în loc de *a se răţoi* „a se durzului (ca un răţoiu)", se zice, *a se roţăi*, deşi ne-am fi aşteptat ca legătura etimologică cu *răţoiu* să fi împiedecat metateza vocalică [1]).

Desvoltarea lui *bĭbĭt* în *-*béut* > rom *-beu* este, după cele arătate mai întâiu de Fr. Schurr în *Mıtteılungen des*

---

[1]) Am insistat asupra acestui punct fiindcă în *Grai şi suflet* 1930 — IV, 390 O Densusianu respinge etimologia lui G Giuglea *stıngher* < *sıngularıus* pe motiv că dacă *sıngulus* a devenit *sıngur*, şi derivatul acestuia, *sıngularıus*, ar fi trebuit să se desvolte în **sıngurar* Lăsând la o parte faptul că cele două forme aveau accent diferit, mă întreb dacă într'adevăr existenţa lui *singur* ne sileşte să renunţăm la *sıngularıus* < *stıngher*? Nu cred Şi că Densusianu însuşi n'o crede, în alte cazuri, se vede din aceea că el propune pentru acelaşi cuvânt etimologia **extraıugularıus*, deşi faptul că *jugum* a dat *jug* ne-ar face să aşteptăm ca j din **jugularıus* să fi dat ž

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

rum. Instituts a. d Univ. Wien 54—55 şi completate de mine mai în urmă în DR. IV 706–707, regulată, încât nu trebue să presupunem un -**bibus*. Dacă în conjugarea verbală, avem, în persoana 3 a indicativului prezent, *bea*, acesta nu este urmaşul direct al lui *bibit*, precum se crede în de obşte, ci forma **beu*, fiind omonimă cu persoana I, rezultată din *bibo*, şi fiind cu totul neobicinuită în sistemul de conjugare românesc, a fost înlocuită cu o formă orientată după verbe ca *ia* < *levat*.

înfemeiat

În colecţia de *Cimilituri* a lui A. Gorovei, cetim următoarea ghicitoare despre usturoiu: *Alb, înfemeiat, ce-i?* Aici usturoiul cu „căţei" lui e asemănat cu un om cu mulţi copii, cu familie numeroasă şi deci în acest *înfemeiat* se păstrează încă înţelesul vechiu de „familie, copii" a lui *femeie* (<lat. familia), ca în literatura veche şi ca la Aromâni (cf Candrea-Densusianu, *Dicţ etim.* no 575 şi *Dicţ. Acad* subt *femeie, femeiat*).

îngurzi, îngurga, suf -uş şi -uşor

În *Dicţionarul Academiei* găsim acum o informaţie destul de bogată — completată pe baza comunicărilor primite de la membrii corespondenţi ai Muzeului Limbei Române— asupra sensului cuvintelor *îngurzi* şi *îngurga*. Tot acolo am încercat să arăt şi desvoltarea semantică a celor două verbe, care se poate rezuma pe scurt astfel.

îngurzi, cu variantele *îngorzi* şi *îngruzi* (metateză) e cunoscut în cele mai multe regiuni cu sensul special de: 1⁰ „A confecţiona, din pielea udă, opincile, dându-le forma piciorului, prin încreţirea (cu o cureluşă) a marginilor şi prin formarea g u r g u i u l u i" 2⁰ Prin analogie s'a zis *îngurzi* şi pentru „a coase în mod provizoriu gaura (ruptura) dintr'un sac sau dintr'o albitură, pentru ca să nu

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

se verse conţinutul din sac sau să nu fie prea bătătoare la ochi ruptura". 3⁰ Prin extensiune, *îngurzi* a ajuns să însemneze şi „a face creţe, a boţi, a încreţi, a strânge pe margini" (de ex cămăşile, cioarecii, pânza, pănura, ochiurile de la marginele plasei sau voloculuı etc) 4⁰. Pe alocuri se zice că *se îngurzesc* şi despre fetele care din cochetărie îşi strâng buzele, ţuguindu-le în formă de g u r g u i u 5⁰ În sfârşit, „când grăunţele (de porumb) încep să se ivească pe ciocan, se zice că porumbul urzeşte sau *îngurzeşte*". Imaginea e tot a unei suprafeţe încreţite, dar se pare că la acest sens din urmă s'a ajuns şi printr'o apropiere etimologică ulterioară de sinonimul *urzi*

Restrâns asupra unui teritoriu limitat din nord-estul Transilvaniei, *a îngurga* are următoarele sensuri *a*) ca verb r e f l e x i v . 1⁰. A se împreuna, a se încărdăşi, a se înhăita, a se asocia, a se întovărăşi 2⁰. A se înnădi, a s e î n g u r l u i, a intra în legături de dragoste cu cineva, fără să te mai poţi descurca 3⁰ A se încurca într'o afacere —*b*) ca verb t r a n s i t i v 4⁰ A face ceva de mântuială, fără pricepere, fără rânduială, rău, în mod provizoriu 5⁰ A îndruga verzi şi uscate, a înşira lucruri fără înţeles 6⁰. A ocoli adevărul 7⁰ A încâlci, a încăiera

Ordinea în care au fost date înţelesurile lui *îngurga* în *Dicţionarul Academiei* indică şi felul cum s'au desvoltat unul din altul Numai între înţelesul 3 şi 4 e, la aparenţă, o săritură De fapt însă, de la reflexivul „a se încurca" avem mai întâiu transitivul „a încurca" şi apoi „a încurca lucrurile, a le face fără rânduială". Unii dintre corespondenţii Muzeului au chiar impresia că *îngurga* nu-i decât o variantă formală a lui *încurca* În această accepţiune, *îngurga* se atinge cu *îngurzi* 2⁰ şi mai ales cu opusul său, a *dezgurzi*, care însemnează „a descoase opinca" (*Revista crit -lit* III 122) şi, prin extensiune, „a descurca ceva încurcat" (ibid), „a descâlci" (în Banat, după o comunicare a lui A Coca).

În *Dicţionarul Academiei* cele două verbe sânt aduse în legătură cu lat *gurges* Etimologiile acestea cer câteva lămuriri mai ample decât puteau fi date în spaţiul re-

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

strâns de care dispuneam la Dicţionar şi pun câteva probleme interesante, mai ales din punct de vedere derivativ

În ceea ce priveşte partea semantică, spre a explica pe *îngurga*, m'am referit la analogia verbului *îngurlui* (*îngârlui*), care, după explicarea convingătoare a lui Th Capidan (*Dacoromania* IV 809) corespunde bulg. *zagărluvam se* „mă iau de gât cu cineva, mă îmbrăţişez". Din înţelesul de „a se lua de gât cu cineva" s'a născut cel de „a se înhăita, întovărăşi, încărdăşi, înnădi cu cineva", sens pe care-l are şi *îngurlui* şi *îngurga* Precum *îngurlui*, sau, mai exact, bulg *zagărluvam* e un derivat din *gărlo* „gâtlej, faringe, gât", tot aşa *îngurga* ar putea fi un derivat din lat *gurges*, care în limbile romanice are acelaşi sens (v.-ital *gorga* „gâtlej", franc *gorge* etc cf Meyer-Lubke, REW. nr 3921) Asemănarea formală între cele două verbe româneşti, aproape sinonime, se explică prin faptul că lat *gurges* şi slavul *gărlo* sânt înrudite şi ele (cf Walde, LEW ² p 356) Nu se poate însă explica *îngurga* ca o variantă românească a lui *îngurlui*, cel mult s'ar putea ca forma *îngurlui*, din *îngârlui*, să datoreze pe al său *u* (care însă poate fi explicat şi prin asimilare faţă de *u* următor) lui *îngurga*

Cu privire la legătura etimologică a lui *îngurzi* cu *gurges*, ea mi-a fost sugerată de o observaţie a lui Gh Kirileanu, care, explicând sensul cuvântului („a încreţi opincile spre a le da forma de încălţăminte"), adaogă „poate de la *gurguiul* opincei vine cuvântul". Simţul lingvistic al eminentului glosator al lui Creangă cred că ne-a indicat calea cea adevărată [1])

---

[1]) O Densusianu credea odinioară (*Histoire de la langue roum* I 166) că *îngurzi* ar fi un lat **îngurdire* (derivat din *gurdus*), pe care-l asemăna cu abruzz *ngurda* şi fr *engourdir*. Greutăţile semantice — căci lat *gurdus* însemna „prost, nătăflete" — nu a încercat să le explice, şi din cauza lor se pare că a şi părăsit etimologia aceasta, pe care n'o mai reproduce în *Dicţionarul etimologic* scris în colaborare cu I A Candrea Tiktin, în *Dicţionarul* său *român-german* crede că sensul cuvântului românesc n'ar fi prea depărtat de cel romanic, sau mai exact de cel de „ţeapăn", pe care-l are franc *gourd* Mărturisesc însă că nu văd legă-

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

În ceea ce priveşte derivarea celor două verbe româneşti, ne-am aştepta ca verbul format din *gurges, -itis* să fie *ingurgitare*, atestat chiar în latineşte şi pătruns, ca neologism, şi în limba noastră (*ingurgita*). Dar alături de *gurges, -itis* e atestat în latineşte un *gurga*, din care derivă forme romanice ca v -it *gorga*, prov. *gorga*, pe când altele presupun un *gurgus* (REW. 3923) Verbul derivat din aceste forme trebuia să fie **ingurgare*

Alături de acestea, trebue să fi existat şi un **gurgutiare*, care stă la baza românescului *a se gurguţa*, cu sensul de „a se făli, a se mândri", la origine . „a se înălţa, a se cocoţa", ca şi *a se gurguia* [1]), derivat dintr'un **gurgutia* care se continuă în it *gorgozza*, fr *gargousse* (REW nr 3924). Tiktin (*Dicţ rom -germ*) observă just că *gurguţa* se rapoartă la *gurguia*, ca verbul *cocoţa* la *cucuia*, sau ca lat *cucutium* la sinonimul sau *cucullus* ori, mai exact, la *cucul(l)io* (REW. nr 2358), **cucul(l)ium*, de unde al nostru *cucuiu* Raportul între sufixele latine ale acestor cuvinte este neclar şi nu ştim întru cât *-utium, -utia* din *cucutium* şi **gurgutia* stă în legătură cu *-ucium, -ucia*, care se admit la baza diminutivelor romanice · rom. *-uţ*, ital *-ozzo* etc În **gurgutia* s'ar putea însă să avem a face cu un derivat în *-ia* din tulpina **gurgut-*, rezultând prin asimilare vocalică din *gurgit-* ca în cazurile citate mai nainte Din acest **gurgutia* (în loc de **gurgitia*), raportat la *gurga*, s'a putut extrage un sufix *-utia*, cu care să se fi format şi *cucutium*

Un derivat în *-ia* sau *-ium* trebue să fi existat şi de la simplul *gurga* sau *gurgus* A Zauner (*Rom. Forschungen* XIV 429), plecând de la constatarea că în v -picardă şi

---

tura de înţeles între *a îngurzi* şi „a înţepeni", precum nu înţeleg nici ce asemănare poate fi între cuvântul românesc, chiar în forma metatezată *îngruzi* (întrebuinţată de Creangă şi atestată şi din Bucovina), şi paleosl. *grąziti* (rus *grazitĭ*, ceh *hronziti*) = germ „sinken machen", citat tot de Tiktin

[1]) *Dicţ Acad* II 329 aseamănă sensul acestuia şi cu fr r e n g o r g e r, germ sich b r u s t e n

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

v -normană nu există o formă **gorgue*, crede că fr *gorge* derivă dintr'o formă *gurgia*. Tot o formă derivată cu *-ia* trebue admisă pentru ital *gorgia* şi catal portg *gorja*, care cu greu vor fi, cum crede Meyer-Lubke (REW nr 3921), împrumutate din franţuzeşte.

Derivatul cu suf. *-ia* sau *-ium* ar fi dat în româneşte **gurz*, întocmai cum *axungia* şi *Sanctus Georgius* a dat *osânză* şi *Sângeorz* Această tulpină iotacizată nu se păstrează numai în verbul *îngurzi* ci şi în derivatul *gurzuiu*, care, prin unele părţi ale Ardealului, însemnează „vârful opincii" şi e deci sinonim cu *gurguiu* [1]), care, la rândul lui, e lat. *gurgulio*, sau mai exact **gurgulium*.

În latineşte *gurges* şi familia sa însemnează pe de o parte „vârtej, sorb, ochiu (în apă), genune, abis" (*gurges*, *gurga*), pe de altă parte „gâtlej, beregată" (*gurgulio*) Amândouă aceste sensuri, care se găsesc şi în limbile romanice, se reduc la unul singur (cf bulg *gŭrlo* „gâtlej, gât" >rom *gârlă*), care la origine imită g â l g â i t u l apei în vârtej sau când o înghiţi. Însăşi structura tulpinei are reduplicarea incompletă GUR-G(UR) caracteristică pentru onomatopee (cf *bomb-us*, *balb-us* [2]) etc DR I 91—92). În limbile romanice această tulpină GURG- s'a amestecat cu altă tulpină onomatopeică, GARG-, care imită gargarisirea şi gâlgâitul (REW. nr 3685), variante ca *gârgoiu*=*gurgoiu* „gura ulciorului" arată şi la noi acest amestec

La noi nu s'a păstrat nici sensul „vârtej" nici cel de „beregată", dar avem, la *gurguiu*, din vechime (căci îl întâlnim şi la Aromâni) pe cel figurat de „gât" al unui ulcior. Ideea „suptului" a format puntea de trecere la sensul mult mai răspândit de „sfârcul ţâţei", dar nu e exclus ca sfârcul ţâţei să fi deşteptat şi imaginea de loc de unde iese laptele ca dintr'un izvor gâlgâitor

---

[1]) În Dicţionarul Academiei (s v g u r g u i u) explicam această formă ca o contaminare între *gurguiu* şi *îngurzi*

[2]) Cf Stolz-Schmalz, *Lat Gramm* [5] p 246, unde se citează şi alte cazuri de asemenea „gebrochene Reduplication"

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

Din sensul de „sfârcul ţâţei" s'a desvoltat cel de „vârf", însă un vârf mai mult sau mai puţin rotunjit, ca sânul femeii Din acest înţeles s'a desvoltat, la noi, cel de „deal", iar la Aromâni cel de „boţ, bulgăre", cu derivatul *gurgulat* şi *gurgul-itos* „rotund"

Cu sfârcul ţâţei a fost asemănat, la noi, şi gurguiul opincei (numit în alte părţi „nas" sau „moţ") Reproduc trei fotografii [1]) reprezentând două tipuri de opinci, pe de o parte tipul din Sălăştea Maramureşului (fig 1) şi din Drăguş în

Fig 1 — Opinci din Sălişte (Maramureş)

jud Făgăraş (fig 2), cu *gurguiul* ţuguiat şi cu marginile *îngurzite*, pe de altă parte cele din Ţara Haţegului (fig 3), fără *îngurzituri* — nici cuvântul *îngurzi* nu pare a fi cunoscut în aceste regiuni — în schimb însă cu *gurguiul* foarte mare şi adus în formă de cioc de gondolă. Forma cea mai veche pare a fi la noi cea *îngurzită*, pe când opinca din jud Hunedoara şi din Banat, legată cu curele peste picior, pare a fi importată din nord-vestul Peninsulei Balcanice [2])

[1]) Datoresc clişeele d-lui R Vuia, directorul Muzeului etnografic din Cluj, care cu amabilitatea-i cunoscută mi-a pus la dispoziţie aceste fotografii din bogata-i colecţie de porturi din toate regiunile româneşti

[2]) Cf Fr Nopcsa, *Albanien Bauten, Trachten*, etc p 206—208

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

Aceste ılustraţıı pun în evidenţă, mai bıne decât ar putea-o

Fıg 2 — Opıncı dın Drăguş în jud Făgăraş

Fıg 3 — Opıncı dın Cerbăl, Regıunea Pădurenılor dın jud Hunedoara

face o descrıere, înrudırea semantıcă reală între *gurguıu* şı *îngurzı*

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul”
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

În familia lui *gurges* latin mai este un cuvânt care merită a fi relevat E *gurgustium* şi diminutivul acestuia *gurgustiolum*, cu sensul de „cârciumă mică". Acest înţeles este de sigur figurat. Precum în Iaşi o faimoasă cârciumă se numeşte „B o r t a rece" şi la Braşov, alta „G a u r a dulce" (germ Zum sussen Loch), tot aşa s'a întrebuinţat terminul de „gâtlej" pentru un local strâmt, un fel de „gârliciu", în care se putea „înghiţi" băutură Că de fapt înţelesul original era cel de „gâtlej" reiese pe de o parte din glosa *gurgustium gutturem*, citată de Meyer-Lubke REW. nr 3923, pe de altă parte din sardul (log) *irgustolu* „gât", care continuă pe *gurgustiolum* (*ibid*).

Dacă *gurgustium*, sau o formă feminină **gurgustia* (corespunzând lui *gurga=gurges*), s'ar fi păstrat în româneşte, ar trebui să avem **gurguşă* Oare acest cuvânt, care însemna, precum am văzut, „gât", n'ar fi trebuit să se simtă ca un fel de compus pleonastic din *gură* — care şi el avea la început la noi sensul francezului „geule" (cf. *Dicţ Acad*)— şi din *guşă*, cuvânt care, în unele regiuni (bunăoară în Banat) însemnează şi azi „gât", ca la Aromâni, Megleniţi (şi Albanezi) Dacă *guşă* al nostru e însă, precum se crede în deobşte, urmaşul lui *geusiae* „gingii", coexistenţa unui **gurguşă* ar explica poate mai bine vocalismul cuvântului[1]) Nu trebue să uităm că ital. *gozzo* — corespondentul lui „guşă" al nostru — e considerat ca o scurtare din *gorgozza* >**gurgutia* (REW. nr 3924).

Deosebit de interesant e însă sufixul lui *gurgustium*, pe care Walde îl credeà (în prima ediţie a *Dicţionarului* său

[1]) După Meyer-Lubke (*Literaturblatt* 1910,—XXXI col 282)—care se referă la materialul strâns de Zupitza în *Zeitschrift f keltische Phil* III 591—pe vremea când acest cuvânt atestat la Marcellus a fost împrumutat din limba Galilor, *eu* era pe cale a deveni *ou* şi apoi *o* şi *u* Skok, *Archivum romanicum*, VIII $^1/_2$ 155, crede că *eu* nefiind obicinuit în limba latină a fost înlocuit prin *au* (ital *gogio*) sau *u* (rom *guşă*) Pentru corespondentele romanice ale lui geusiae, cf al meu *Etym Wb* no 747 (cu indicaţia bibliografiei) şi Meyer-Lubke, REW nr 3750 Candrea şi Densusianu nu au primit cuvântul în al lor *Dicţ etim*, dovadă că nu consideră sigură etimologia

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

etimologic mai puțin convins decât în a doua), orientat după *angustus* (respingând altă părere, care îl considera contaminat cu vulgarul *ustium=ostium*) Raportul între sufixele din *gurgustium* și *angustus* nu e clar Se pare însă că sufixul *-tus* care la origine se adăoga la nume, formând adjective ca *ius-tus*, *robus-tus* (robur < robus), *vetus-tus*, *funes-tus* (din funus, funeris) etc a fost analizat ca *-ustus*, *-estus*, căci îl vedem apăiând și în cazuri ca *augustus* și *angustus* raportate direct la *augeo* și *ango*. *Angustus* se compară cu substantivul *angor*, ca *arbustus*, *-a*, *-um* „sădit cu copaci" la *arbor* (< arbos) Dar alături de adjectivul *arbustus* există și un substantiv *arbustum* (derivat ca *filic-tum* „loc acoperit cu feregă", *carec-tum* „loc acoperit cu planta carex" [1]) cu sensul de „tufiș". *Arbust* era deci, la origine, un colectiv, cum este și românescul „tufiș" ; numai mai târziu, s'a putut simți ca un diminutiv de la *arbor*, „tufa" fiind considerată ca un arbore mic. Ca în atâtea alte cazuri, s'a putut ivi și un sufix derivat cu *-eus*, *-ius*, încât alături de *arb-ustum* să avem un *gurg-ustium*, cu diminutivul *gurgustiolum*, comparabile, din punct de vedere morfologic cu *ostium* și *ostiolum*, care, ca derivate ale lui *os* „gură", aveau și un sens apropiat, precum și cu adjective ca *robusteus* Înțelesul figurat de „cârciumă" al lui *gurgustium* îl arată a fi fost un termen glumeț, întrebuințat în graiul familiar al cheflilor Se pare chiar că *-ustium* era un sufix aparținând limbajului vulgar, ceea ce ar explică absența lui în limba clasică și apariția lui în numiri proprii ca *Sallustius* [2]) Dacă acest *-ustius* și derivatul lui, *-ustiolus*, s'ar fi păstrat la noi, ele ar trebui să aibă formele *-uș* și *-ușor*, deci tocmai formele celor două sufixe diminutive românești, a căror etimologie e neelucidată încă

[1]) Înrudite cu colectivele în *-ētum*, cf Stolz-Schmalz *Lat Gramm* [5] p 228

[2]) Precum de la *Sallustius* e derivat *Sallustianus* (atestat și subt forma *Salussianus*), tot astfel *Augustianus* presupune existența unui **Augustius* (cf Augusteus la Plin) — ușor de înțeles în momentul prefacerii din cognomen în gentilicium — derivat din *Augustus* (de la *augeo*)

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

Într'adevăr, e foarte puţin probabil că aceste sufixe, atât de răspândite în toate dialectele române, să fie împrumutate din limbile slave, unde *-uš* şi *-uša* abia dacă se găsesc în câteva derivate în ruseşte, ceheşte şi slavoneşte (cf. A. Belić, *Zur Entwicklungsgeschichte der slav Deminutiv- u Amplifikativsuffixe*, p 186) şi sânt, probabil, refăcute din *-uška* (cf rus *babuša=babuška*, *kromuša=kromuška*) În limbile slave balcanice, cu care am venit noi în contact în timpurile vechi, *-uša* face impresie de sufix împrumutat, astfel în sârbeşte, unde derivă câteva nume de animale şi de plante (cf Miklosich, *Gramm* II 344 şi Daničić, *Osnove srpsk ili hrv jez* 361 ş u) şi mai ales în bulgăreşte, unde derivate ca *slan-uša* „capră sură", *bekuša* „oaie albă", *muruša* „capră roşiatică", fiind termini păstoreşti, indică o proveniență românească Într'adevăr, afară de primul, care e un derivat din *slaná* „brună" celelalte două nu au un radical înţeles în bulgăreşte, ci amintesc pe românescul *bec* (=berbec) şi *mură* Şi albanezul *-uš*, pe care G Meyer, AEW 174 şi Jokl, *Linguistisch-kulturgesch Untersuchungen*, 154 îl cred de origine sârbească, ar puteà fi împrumutat din românește Fapt este că noi avem, precum a arătat G Giuglea (*Dacorom* III 569), derivate străvechi în *-uş*, ale căror primitive nu s'au păstrat în limbă, ca *mătuşă* (lat amita), *păpuşă* (lat pappus), *cătuşă* (lat cattus), arom *auş* (lat avus), cf şi *brânduşă*, *căpuşă*, *căuş* (DR. III 666, 668), *pănuşă*, *ţeruş* ş a , ceea ce e un indiciu că *-uş* aparţine epocei anteslave.

Precum *arbustum* era la origine un colectiv şi nu un diminutiv, tot astfel avem, alături de diminutive, şi colective în *-uş*, de ex *păiuş*, *gheţuş* Sufixul lat. *-ium* deriva, ca şi *-ia*, abstracte atât de la substantive (ca *arbitrium*, *collegium*, *coniugium*, *hospitium*, *iudicium* etc), cât şi de la verbe (precum *adulterium*, *delirium*, *incendium*, cf Stolz-Schmalz, *Lat Gramm* [5] p 209—210), încât un *-ustium*, născut din *-ustus+ium*, ar putea să se continue în al nostru *-uş*, cu care sânt derivate abstracte verbale de felul lui *lunecuş*, *urcuş*, care mai adesea au, ca şi lat *angustia* şi

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

corespondentul lui românesc „strâmtoare", un înţeles concretizat. În sfârşit, dacă *-uş* şi *-uşor* se reduc de fapt la *-ustium* şi *-ustiolum*, atunci se explică şi de ce — în combinaţie cu sufixe ce încep cu vocală palatală — acest *-uş* apare la noi une-ori subt forma *-uşt-*, ca în *căluşteţ* (DR. V 122, 164), *ţlecuşteţ*, *păruşteţ* şi *păruştean* Un *-ustellus* (în loc de *-ustiolus*) sau un *-usticius* n'ar fi putut da la noi decât *-uştel* [1]), *-uşteţ*.

înşela

Precum se ştie, pentru *înşela* s'au propus două etimologii.

Cea mai veche, dată încă de autorii *Lexiconului Budan*, identifică acest verb cu celalalt *înşela*, care însemnează „a pune şaua pe cal". Părerea aceasta este, pe cât se pare, adoptată azi de cei mai mulţi filologi. T i k t i n, *Dicţ. rom -germ*, aseamănă cuvântul cu *a potcovi pe cineva*, *a pune cuiva mantaua*, *ţipingeaua* şi explică „trebue să ne gândim la artificiile care trebue întrebuinţate spre a pune şaua unui cal, înainte de a fi blând de tot". În „Revista istorică" VII 159 se accentuiază chiar însemnătatea istorică-culturală a acestei evoluţii semantice, care trebue să dateze din vremea când la noi se momea calul sălbatec spre a fi întrebuinţat la călărie P. P a p a h a g i, *Parallele Ausdrucke*, nr 305 compară cuvântul românesc cu ar.

---

[1]) Acelaşi rezultat l-ar fi dat şi o combinaţie de sufixe *-uscellus* în loc de *-usculus* (cf *arbuscula* şi *arbusculum* „copăcel", **acuscellus* REW nr 132, apoi *fenusculus*, *herbuscula*, *lacusculus*, *manusculus*, *pomusculum*) Deoarece alături de adjective ca *minusculus* existau şi forme fără *-ulus*, ca *molluscus*, *-a*, *-um* şi deoarece alături de substantive ca *homunculus* găsim şi *homuncio*, tot cu sensul de „omuleţ" (cf şi **muscio* REW no 5769 alături de *musculus*), n'ar fi exclus ca sufixele *-uş* şi *-uşor* să derive şi dintr'o formă *-usceum* şi *-usciolum* Pentru *-iş*, care derivă şi el colective (*tufiş*, *steţeriş* etc), dar şi abstracte deverbale concretizate (*acoperiş*, *suiş*, *învăliş*, etc) ca şi *-uş*, e a se compară pe de o parte v -ital *pietrisco* „Strassenschutt", pe de alta însă sârb *okoliš* „cerc, ocol" Pentru schimbul între *-ust* şi *-usc* a adus câteva exemple P Skok în *Časopis pro mod fil* 1929—XV 271—272

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

bag şaua sau *sumarlu* şi n.-grec. βάνω τὸ σαμάρι, care înseamnă „betrugen" (adăogând că slavul *šalıtı* ar fi dat **înşălesc*), P. Skok, *Archiv f. slav. Phil.* XXXVII (1918) nr. 1—2 crede chiar că verbul românesc e decalcat după sârb. *nasamarıtı* cu acelaşi sens (propriu a pune samarul, a însămăra) şi explică sensul „tromper" din „a da cuiva ceva ce nu-i aparţine prin natură, ceea ce el nu vede bine s. ceva de care nu ştie" (cf. DR. I 521). După Şăineanu, *Dicţ. univ.* aplicaţiunea metaforică e: „a acoperi calul", de unde „a acoperi, a ascunde". Identificarea lui *înşela* „seller" cu *înşela* „tromper" a apărat-o cu mai multă tărie L. Spitzer mai întâiu în *Mitteilungen d. rum. Instit. Wien* 139, unde se mai citează expresia „a pune" sau „a trage călupul cuiva" (=germ. „hineinlegen") şi se compară cuvântul românesc cu span. *albardar* „beschwatzen, beschmusen", din *albarder* „Sattler", *albardo* „Sattelkissen". Întrebuinţarea metaforică ar fi cea de „a pune de-asupra cuiva ceea ce i se potriveşte", în sens ironic, bine înţeles (cf. fr. *coiffer qqn*= „duper"). Acelaşi autor revine în DR. III 651—652, asemănând expresia românească cu v.-fr. „porter la selle" şi germ. „den Sattel tragen", purtarea şeilei fiind, în evul de mijloc, un simbol desonorant.

Spitzer accentuiază că şi din punct de vedere metodic, înainte de a căutà pentru *înşela* „tromper" altă etimologie, trebue să încercăm să-l explicăm din materialul existent, adecă din *înşela* „seller", a cărui etimologie (lat. **in-sellare*) e clară. De sigur că această metodă dă adesea rezultate bune, dar o generalizare a ei mi se pare primejdioasă, ca toate generalizările, căci ele pot duce la dogme. Ei i s'ar putea opune un alt punct de vedere metodic, tot atât de îndreptăţit în unele cazuri, şi adecă acela care cere ca linguistul, când cearcă să elucideze etimologia unui cuvânt, să se pună de acord cu simţul etimologic al comunităţii care vorbeşte o limbă. În cazul de faţă, acest simţ etimologic se opune în mod lămurit identificării celor două verbe. Într'adevăr, pentru un Român nefilolog, *înşela* nu este un verb cu polisemie, ci un omonim, ba chiar un omonim su-

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

părător Din cauza echivocului pe care-l poate produce, cărturarul român nu întrebuinţează bucuros pe *înşela* „seller", ci-l înlocueşte cu o formaţiune nouă, din *şa*, adecă *înşeua* (sau chiar *şeià*) Nu lipseşte nici jocul de cuvinte caracteristic pentru unele omonime *Dracu te 'ncalecă, dracu te 'nşală*

Şi analogia cu expresia aromânească, neo-grecească şi sârbească, citate mai sus, e înşelătoare Într'adevăr, afară doar de arom *bag şaua*, a cărei răspândire trebue verificată, aceste expresiuni nu însemnează, în sens propriu, „seller", ci „bâter". Dacă explicarea semantică propusă de Tiktin e cea adevărată, atunci ea se potriveşte mai de grabă pentru catâri, animale îndărătnice, decât pentru cai, între care numai rar se găsesc exemplare gâdilicioase sau nărăvaşe, care nu lasă să li se pună şaua şi prin urmare la care ar trebui întrebuinţate momeli şi viclenii spre a fi „înşelaţi" Dar nici nu cred că înţelesul metaforic al unui cuvânt ca sârb *nasamariti* ar trebui explicat astfel cum propune Tiktin sau Skok sau Spitzer, ci avem, după toată probabilitatea, aceeaşi imagine ca în corespondentul lui german · *aufbinden* Nu e vorba de punerea *şelei*, ci a p o v e r i i, pe care o încarci cuiva în spate pe neştiute

Coincidenţa între limba sârbească şi cea germană de sigur nu se datoreşte unei decalcări linguistice, ci avem a face cu unul din desele cazuri de ivire a unei expresii metaforice, în mod independent, în două limbi diferite Dacă aşa ceva este cu putinţă, atunci observaţia aceasta poate fi şi inversată şi vom zice deci, cu Weigand (*Jahresbericht* XIII 110) că expresiile analoage — şi am văzut că analogia aceasta e mai mult înşelătoare — din limbile balcanice arată numai că sensul „Betrug" s ' a p u t u t desvolta din cel de „den Sattel anlegen" (Weigand credea că e vorba de punerea şelei pe calul a l t u i a), dar nici decum că aceeaşi trecere semantică t r e b u i a să se ivească şi la Românii din nordul Dunării

Pentru „tromper" există în toate limbile fel de fel de expresii metaforice, mai ales glumeţe la origine Afară de cele citate mai sus, mai avem în româneşte *a trage pe sfoară*,

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

a trage chiulul, a potcovi, a încălţa, a lega de gard, a prinde (sau *a umbla*) *cu caţa*, poate şi *a păcăli* (cf DR. I 238), în nemţeşte *einen Bären aufbinden, anschmieren, anfuhren, belemmern, bebaumolen* etc. Comun tuturor acestor expresii e faptul că vorbitorul le simte ca metafore şi nu le întrebuinţează decât cu anumite intenţii stilistice, întocmai cum întrebuinţează pe „a luat luleaua Neamţului" sau atâtea alte expresii figurate pentru *s'a îmbătat*, ori pe „a luat-o la sănătoasa" etc. pentru *a fugit*, „a şterpeli" etc în loc de *a fura* Ştiu prea bine că uneori asemenea expresii glumeţe devin vorbe uzuale — aceasta e bunăoară cazul lui „mă duc", care nu mai are nota „stilistică" a lui „mă car" sau „mă cărăbănesc", „îmi iau picioarele la spinare" sau a francezului *s'amener* — dar asemenea cazuri sânt destul de rare Faptul că *înşela* „tromper" nu se găseşte în celelalte dialecte (ca *mă duc*) e şi el un indiciu că nu avem a face cu un cuvânt atât de vechiu, încât să fi avut vremea de a-şi schimba înţelesul ocazional într'unul obicinuit Pentru simţul unui Român, *înşela* „tromper" este, ca „a se îmbăta", „a fugi", „a fura" cuvântul propriu zis pentru noţiunea „tromper", iar nu o expresie figurată, asemenea lui „a lua luleaua Neamţului", „a o lua la sănătoasa" sau „a şterpeli"

Cealaltă etimologie a dat-o Miklosich în *Lex paleosl.* 386. din paleosl *mŭšelŭ* „turpis quaestus" Etimologia e primită şi de Cihac (II 148), care mai adaugă şi pe *mŭšelĭ* „lucrum, materia", rus *mšelĭ* „usura", trimiţând însă şi la čeh *šalitи, ošalitи* „tromper, duper" Ea a fost primită şi în *Dicţionarul* mieu *Etimologic* nr 871 şi a fost apărată de G Weigand, *Jahresbericht* XIII 110, cu următoarea motivare. *mšel* trebuia să dea foneticeşte *nšel*, scris *înşel* Acest abstract a fost înlocuit prin *înşelăciune*, de la *înşela*, care la rândul său e un verb derivat din substantivul **înşel*. Şi forma reflexivă *mă înşel* ar vorbi contra identificării cu *înşela* < *insellare.

În faţa celor două etimologii, posibile şi chiar verosimile amândouă, numai un argument nou poate fi hotărîtor

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

Şi nu un argument logic, ci descoperirea vreunui fapt, care să arunce o lumină nouă asupra istoriei cuvântului de care ne ocupăm. Acest argument mi se pare că se cuprinde într'un pasagiu din *Cartea cu învăţătură* (1581) a lui Coresi (p 453/29 ed. Puşcariu-Procopovici). Acolo e vorba de Zachei care s'a hotărît să împartă săracilor jumătate din averea sa şi să întoarcă de patru ori banii storşi prin „obide" Tâlcuitorul explică cuvântul „obidi" în modul următor „Jumătate [din avere] o ţinea, nu ca să o aibă [pentru sine], ce ca dentr'aceaia să plătească de patru ori ce-au luat den obidire Iară acicea amu de ce grăieşte că „obidii", nu de ce-au în cinste *înşelat* semnează, ce ceaia ce-au fost den obide şi den prade şi de nedereptate strâns" *A înşelà*, care e pus în opoziţie cu „a stiânge obidind (=asuprind, împilând), prădând şi nedreptăţind" înseamnează în acest exemplu — şi, probabil, o lectură mai atentă a textelor noastre vechi ar scoate la iveală şi alte asemenea exemple — „a agonisi, a câştiga, a dobândi", deci tocmai sensul cuprins în paleosl *mŭšelŭ* (*mušelĭ*) „lucrum" Dar încă în slavoneşte acest cuvânt însemna pe lângă „câştig" (agonisit în mod cinstit), şi „uzură", cu aceeaşi trecere de sens pe care a suferit-o însuşi lat *usura* (propriu „dobândă luată pentru întrebuinţarea unui obiect"), până a ajuns la sensul modernului *uzură*, sau, după cum îmi atrage atenţia C Lacea, germ *Wucher* „uzură", care la început însemna „Ertrag, Fracht, Gewinn" (cf Kluge EWD s. v)

Trecerea de sens de la „gagner" la „tromper" nu s'a făcut deci pe teren românesc, ci în slavoneşte, de unde ea a fost împrumutată Pe vremea lui Coresi se pare că *înşela* se putea întrebuinţa încă în amândouă înţelesurile, precum bunăoară *obraz* are — a arătat-o Bogrea în DR III 416 — în româneşte amândouă înţelesurile figurate de „pudoare" (cf *fără obraz, neobrăzat*=fără simţ de pudoare) şi de „neruşinare" (cf *obraznic* „neruşinat", *a avea obrazul să* =neruşinarea) şi precum *învăţa* mai păstrează (în *cal cu învăţ*) sensul rău al latinescului *vitium*, pe lângă

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)

sensul mai nou şi neutru, de „deprindere" O oarecare stânjenire din cauza coexistenţei celor două sensuri, care se contraziceau, exista şi pentru Coresi, care simte nevoia să adauge „în cinste", pentru ca să arăte că e vorba de *înşela* „gagner", iar nu de *înşela* „tromper".

S PUŞCARIU

III

bucălat ‚dickbackig', **codălat** ‚(lang)geschwanzt'.

Aus prinzipiellen Grunden mochte ich die Erklarung b u c ă, c o a d ă + l a t der neueren Drăganu's (DR 4, 739 f) vorziehen

Das dem ersten Worte von Drăganu zugrundegelegte b u c c e l l a ţ u m kenne ich nur in der Bdtg ‚Schiffszwieback', dessen rom Reflexe (REW 1361) keine ahnliche Bedeutungsentwicklung aufweisen. Dass *cc* vor *e* nicht palatalisiert wurde, ist eine weitere Schwierigkeit, die durch den Hinweis auf die Proparoxytona auf -i n u s -i t u s (c e a r c ă n, s t r i g ă t) nicht beseitigt wird Ist nun die naheliegende Etymologie *bucca* + *latus* wirklich so unannehmbar wie Dicţ Acad meint, das von ‚morphologischen und semantischen' Schwierigkeiten spricht? Morphologische Parallelen gibt ja Puşcariu selbst anlasslich des ahnlich gebauten b u c ă l a i e DR 4, 724 Grade bei Angabe von Eigenschaften von Korperteilen (oder Handlungen, die Korperteile vollfuhren) ist der Kompositionstypus Bahuvrihi im Romanischen haufiger als sonst die Enge der Komposition spiegelt gleichsam die Kompaktheit der korperlichen Sphare wieder, daher die zahlreichen Zusammensetzungen wie prov c a p g r o s, frz c h é g r o s, prov c a r a v i r a r, ital c a p o v o l g e r e, c a p i t o m b o l a r e usw Dem b u c ă l a t ‚breitmaulig' ‚dickbackig' entspricht sp b o q u i a n c h o (bei Tirso de Molina, Luis de Granada) Die Varianten auf -a v, -ă u enthalten ein ‚einreihendes' Suffix Zu c o d ă l a t passt morphologisch rum c o d a l b, kat c o h a l l a r c h, c o h a c u r t. Dass der 2 Teil

BDD-A14783 © 1929-1930 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:00:17 UTC)